

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Egyúttal a Kolozsvártt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsó-fejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, belső-szolnokmegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, maros-vásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márczius 15-iki állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Inczedy Sámuel nyug. ezredes-elnök, Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök, Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gáman Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br., Kőváry László, Martin Lajos dr., Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklye-múzeum öre.

Kossuth Lajos fiai nevelőjük társaságában.

M e g j e l e n i k m i n d e n h ó 1-é n é s 15-é n.

Á r a n e g y e d é v r e 1 f r t. — K ü l f ö l d r e 1 f r t 25 k r.

A lap az első számtól megrendelhető. Díszes borítékba kötve az I. évf. ára 4 frt 80 kr.

TARTALOM:

	Oldal
A honvédek segélyezési ügye. Irta: Kuskó István	9—10—11
Kossuth Lajos fiai nevelőjük társaságában. (Képzőkhöz)	11
A széke-fehérvári vértanúk (Válasz Mezős Lászlónak.) Irta: Dr. Éder József, volt 48—49-ki honv.-hadn	11
A vizaknai csatában megsebesültek szállító-csapatjának elfogatása. (Vége.) Közli: Kádár József.	11—12
Levelezés:	
Adatok Vasváriról. Rákosi Istvántól. Sebők Imre is Vasvári katona volt.	12—13
Kik voltak a legfiatalabb honvédek?	13—14
Egy műkedvelő honvéd. Irta: Weress Sándor.	14
Halálozások:	
Hichmann Károly. — Nemesik Ferencz. — Nikázy Dániel. — Pérczy Antal. — Satler Sámuel. — Sikó Péter. — Jóna Mihály.	14—15
Különfélék:	
A honvédek sorsának enyhítése. — Egy bajtárs öngyilkossági kísérlete. — Honvéd-kepek az ereklye-muzeumban. — Adományok nyugtázása lapunk borítékán. — Öreg honvédek a miniszterelnöknél. — A budai honvéd-szobor leleplezése. — Tordai honvéd-egylet lobogója. — Közlöny. — Eladó példányok a „Tört. Lapok“-ból.	15—16

Kiadóhivatali üzenetek.

Lapszánszky, Kolozsmonostor. A kiadóhivatal a lapot rendszeresen következetesen expedáltá mindíg. A postán történt hiba többször visszaadták a lapot, mint nem kézbesíthetőt. Tessék közölni a hiányzó számokat 20-a előtt, hogy kiegészíthessük.

Szabadság című, Krizbai szerkesztésében Kolozsvárt 1849. aug 1-től a muszkák beérkezéseig megjelent politikai napilag meglevő számainak adományozását kéri az ereklye-muzeum.

A kiknek a mult évfolyamból az „1848—49. Történelmi Lapok“-ból egyes példányok hiányzanak, hogy a bekötésnél ez akadályt ne képezzen, felkéretnek, hogy január végéig a kiadóhivatallal a hiányzó számokat közölni sziveskedjenek. A kiadóhivatal, a míg a készlet tart, mindenkinek megküldi a kért példányokat. Meg-

jegyezzük, hogy a 2. számból egy felesleges példány sincs, a 6-ból 3 példány van. A többiekből van 10—20 elküldhető példány.

Bekötési táblák a Történelmi Lapok ez évi folyamának bekötésére darabonként 80 krral megrendelhető a kiadóhivataltól. A bekötési tábla diszes kiállítással angol vászon kötésben ez első évfolyamra piros színben készül. A második évfolyam táblája fehér, a harmadik pedig zöld lesz. A megrendelés utványon az előfizetési pénz beküldése alkalmával történhetik.

Reklamáció. Lapunkat a kiadóhivatal a szerkesztéssel egyetértőleg ebben az évben lehetőleg pontos időben kívánja megjelentetni. Felkéretnek a t. előfizetők, hogy az elmaradt példányokat esetről-esetre 14 napon belül sziveskedjenek reklamálni. A reklamációt kérjük a postán *bérmentve* kapható reklamáló lappal teljesíteni, mert a lapok mindannyiszor a postán vesznek el és a hivatalos reklamáció után a továbbítás és kézbesítés körül nagyobb figyelemmel járnak el a postahivatalok.

Az 1848—49. Tört. Lapokra előfizettek egész évre:

(Folytatás)

1892-re.

Béldi István, dr. Böckel Béla, Borbély Gáspár, Bujánovics Sándor. Dóczy Miklos. Fischer Károly, Farczádi Mihály, Forneth János. Hetey Gábor. Ivádi Miklós. Klein Frigyesné, Keller Lajos, V. Kis János. Lántzy Sándor. Magyar kaszinó Hátszeg. Olvasó kör Rugonfalva. Polgári kör Jánosházán, Pászthy Kálmán, Pap Sándor. Szabó Dénes, dr. Sigmund József, Székely Benedek, Szüllő Géza, Sinkovics Bálint, Szénási Miklós, Szabó Zsigmond, Szabó János, Strada Béla. Zaliski Imre, Valentin Béla.

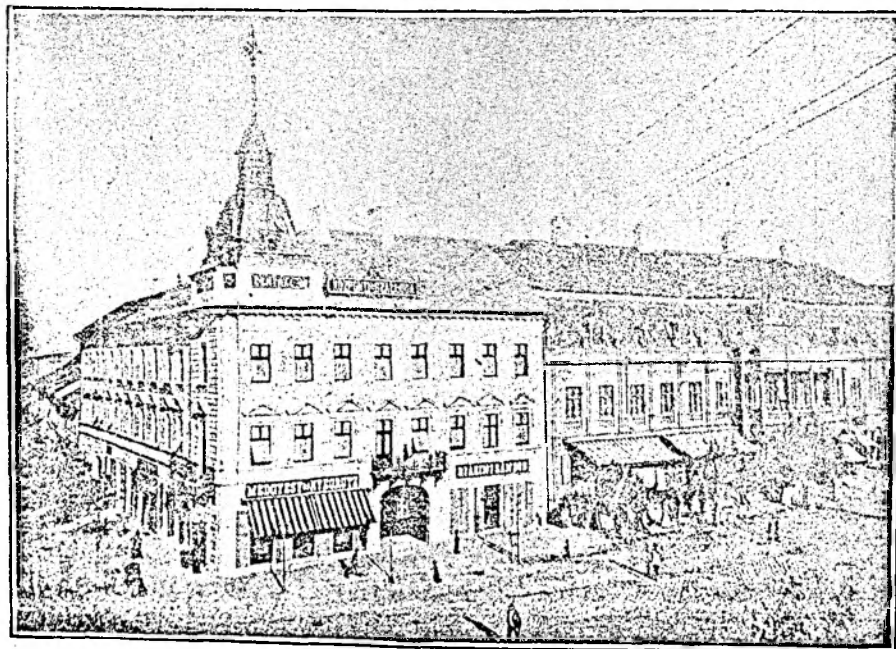
1893-ra.

Bernáth Albertné, Bárdossi József, Sz. Bak Endre, Breznyik János, Gr. Csáky Kálmán, Cserey Ignác. Demjén Károly.

(Folytatjuk.)

NAGY GÁBOR

Központi szállodája, étterme és kávéháza
KOLOZSVÁRT.

a Bánffy-palota mellett, a város központján, 36. utcára nyíló szoba a legmodernebb, egészen új berendezéssel, kilátással a főtérré, a goth székesegyházra és három főútcára.

Telephon összeköttetés. Társas- és magánkocsi-közlekedés minden vonathoz.

Mérsékelt szobák. Minden szobában áriegyzék Tisztaság és pontos szolgáltatásra kiváló gond van fordítva. Kávéház, nyári és téli ékező helyiségek. Nagy díszterem, mely ballók, társas étkezések, felolvasások és hangversenyek tartására alkalmas.

Utazóknak a legkényelmesebb lakás.

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Hirdetések a kiadóhivatalban vétetnek fel.

Felölös szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-muzeum öre.

A lapszellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-muz. öre címére küldendők.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.Előfizetési díjak:
1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kéziratok nem adtnak vissza.

A honvédek segélyezési ügye.

— Levél a szerkesztőséghez. —

Igen tisztelt Szerkesztőség!

Igen kívánatos volna, ha a lap az országos honvéd-egyletek központi választmánya üléseiről pontos tudósítást közölne. Amde valóban nagy

álmélkodására mind azon öreg érdekelt honvédeknek, kik egy ilyféle lap szerkesztéséhez némileg értenek, soha semmiféle közlemény meg nem jelenik; sőt az országos [következményü 1892. okt. 21-ki központi választmányülés is feljegyzés nélkül maradt, mely a Henczi-féle budavári szobor megkoszoruzását megtagadta s a gr. Szapári-féle kormány bukására döntő befolyást gyakorolt.

Holott az öreg honvédügy adminisztrációjában *ha általában élet lenni látszik*, a központi választmány tevékenységének róható fel. Mikár Zsiga, a központ főjegyzője volna e közlések megtételére a leghivatot-

tabb. Tessék vele érintkezni, igen kifizetné magát e dolog.

Budapesten, 1892. decz. 30-án.

Kitünő tisztelettel

Dr. Balogh Sándor,

ügyvéd.

1848—49-es honvéd-százados
s az orsz. honv. közp. választmány tagja.

Kossuth Lajos fiai nevelőjük társaságában.

Közre kellett hogy adjuk a fentebbi sorokat és pedig azért adtuk lapunk legelőkelőbb helyén közre, mert ez nem *csupán* a mi nagyon tisztelt bajtársunknak az óhajtása. Óhajtása ez a honvédügy nagyérdemű elnökének, Tisza Lászlónak, a mint annak az 1892. jun. 14-én tartott közgyűlésen kifejezést is adott. (Lásd a gyűlési jegyzőkönyvet és lásd lapunk 1892. évfolyamának 142.

lapját.) Óhajtása továbbá az egész közönségnek, beleértve a honvédek és a honvédügy pártolóit és az iránt érdeklődőket egyaránt. Így, a maga formájában azonban nem sokat ér ez a szép óhajtás. Ugy érne valamit, ha gyakorlatilag sikerülne megoldani. Mi levélben is, lapban is (1893. évf. 8. oldal) kértük, hogy legalább a jegyzőkönyveket és a sokszorosított leveleket küldjék meg akár az ereklye-muzeum, akár lapunk címére. Mindkét címre sem ártana, egyiknek feldolgozás végett a közönség részére, a másiknak ereklye-képen való megőrzés végett az utókor számára.

(Mi a körlevelek, jegyzőkönyvek tartalmáról csak utánjárással tudunk értesülést szerezni, sokszor csak közvetet uton.)

Nem teljesülhetett ez az óhajtásunk, jól tud-

juk, nem rossz akaratból, hanem nem teljesülhetett azért, mert nem áll a központnak rendelkezésére erő, mely minden levelezést eligazítson, minden jogos és méltányos kívánságot kellő figyelembe vegyen.

A kivitelre nézve tett javaslatára igazán megütődünk. Az isten szent szerelmeért, mit kívánjunk még szegény Mikártól?.. Hiszen ő majdnem egyedül dolgozik egy egész sereg tétlen, neveiket munka, gond és fá-

radtság nélkül szerepeltető egyénért. Dolgozik éjet, napot összetéve, lelkesen és odaadással.

Névkönyvek, jegyzőkönyvek, átiratok, nyomtatott kiadványoktól le a borítékok czimezései, mindenütt az ő keze vonásaival találkozunk. Nem egy embernek való ez a feladat, a mit Mikár végzett, hanem egy arra temett, *díjazott* hivatalnokokból alkotott, jól szervezett, helyesen vezetett irodának való feladat.

Egy ember kapkodhat ide-oda, dolgozhat, a mig idegeit tönkre teszi, de ha találkozik egy olyan ember, a kiben fiatal kor, lángész, óriási munka és akaratérő, ügyszeretet és lelkesedés öszpontosul, néhány év alatt az is idegbeteg lesz és tönkre megy akkora munkának, felelősségnek, zaklatásnak a sulya és terhe alatt, a mekkora Mikár Zsigmondnak jutott osztályrészül.

Mikár Zsigmond nem csak százakra menő, névleg szereplő, tétlen ember helyett dolgozik, hanem kénytelen mások indolenciája, restsége és munka képtelensége miatt a felelősség és minden oldalról nyilvánuló sokszor igazságtalan gáncs, helytelen gyanúsítás minden kellemetlenségeit is nem csak átolvadni, hanem *átszenvedni is*.

Nem csudálkozhatunk azon, ha Mikár ő maga sem tudja sokszor, hogy áll. Ellenséget sejt ott is, a hol jó indulattal, elismeréssel és meleg részvétellel kísérik dolgát, működését. Érzékenységet tulizgatták s e miatt sokszor a jó barátban is ellenséget sejt.

Megterhelni tehát őt azzal is, hogy lapunknak tudósítást írjon a gyűlésekről, *kíméletlenség is volna*, czéltalan is volna, mert az ő tudósításai, bármennyire nélkülöznek is a hivatalos színezetet, még is csak hivatalos kézből jöttek. De mást sem lehet felkérni a tudósítások írására. A honvéd segélyezési ügy 3 csoport kezében van ez idők szerint.

Egyik csoport az elnök és titkárral élén a központi választmányban jelenleg működő lelkes és munkás csapat. A másik a dologtalan nagy tömeg, a melyik nem csinál semmit, csak ünnepeletti magát s a hol felelősség van, az alól okkal, móddal kibuvik.

A harmadik csapat, az ellenzék csapata. Ez idáig csak gáncsolni tudott, jobbat tenni azonban nem volt módja.

Nó, már mostan, melyik pártot vegyük kombinációba? A Mikarét nem lehet, mert az hivatalos párt. A dologtalanok pártját sem lehet, mert hiába való volna. A harmadik párt volna az ellenzék pártja. Eszünkbe jut az a rücskös képű, szájalmas kinézésű arcú angol író, a kinek szavajárása volt: „*az isten javitson meg.*“ Akkor is ezt káromkodta, a mikor a fiakkeres befördította az árokba. A fiakkeres gunyosan és csudálkozva nézett reá.

„Mit, — ugymond — önt megjavítani, hisz kevesebb fáradságába kerülne az istennek, ha egy újat teremtene.“

A sajtó is javítani volna hivatva, a honvédügy mizerabilis szervezetén, hogy javuljon a honvédek sanyaru állapota. Javítás, tatarozás azonban itt mit sem ér, itt egész új állapotot kell teremteni. Mert hiszen, a szegény honvédek, ha éhségtől, inségtől gyötörtetve, összeszedik

dokumentumaikat, instáncziát iratnak abban a reményben, hogy az éh-haláltól most már meg lesznek kímélve, mit nyernek?

Nyernek egyszer és mindenkori segélyképen — 4 frtot. Ez az összeg elegendő volna, egy olcsó szerkezeti — *hat lövetű revolverre*, de miután az a többféle dokumentum, instánczia megszerkesztése mind költségbe került, a mikor ezeket kifizeti, alig marad annyia, a meny nyiből magának, ha koldulni nem akar, egy *kötelet* vásároljon, hogy negyvennégy évi szenvedés után önmaga végezze el magán azt, a mit Damjanichon és vértanu társain, Haynau itélete alapján a bakó véghez vitt.

A honvéd segélyezési ügy úgy áll, hogy a központban Tisza László elnökön, Mikáron, meg egy néhány lelkes férfin kívül nem dolgozik sem a központban, sem a vidéken senki.

Az egyletek központi képviselői (egy pár kivételnek tisztelet), azt hiszik, hogy őket *stroh-mannoknak* tették oda s nem azért, hogy szívükön viseljék és szószólói legyenek éhező bajtársaik sorsának. Ezek helyett jobb lenne, ha *Bemet, Damjanichot, Klapkát, Teleki Sándort* s társait választanák be.

Ezekről minden szegény honvéd tudja, hogy lerázták a föld porát, tehát nem vár ezen a világon tőlük senki semmit. Mig a mostani semmit tevő, élőhalott férfaktól hiában vár valaki valamit. Bem és társaitól, legalább a tulvilágon remélhetnek, de a ki itt nem tudott, vagy nem tud semmit se csinálni, annak még a tulvilágon sem vehetik hasznát.

A honvéd segélyezési ügyet ujából kell szervezni alapjából, mert a mostani állapot már tarthatatlan állapot. A legtöbb honvéd-egylet intéző férfiai élő halottak, az egyletek pedig *halott egyletek*. A vérkeringés alig egy pár egyletben lüktet rendszeresen és szabályszerűen.

Tudunk olyan egyletet is, melynek intézője helytelen munkát végez, igazoltat és segélyeztet olyan embereket, *jutalékért*, a kik soha honvédek nem voltak. Ezzel is el veszik a tényleg küzdött s ma nyomorgó honvédek szájából a kenyeret, meghamisítják a történelmet.

Tudunk ezenkívül több rendetlenséget, több igazságtalanságot, a melyek részint a rendszerből, részint pedig az ügy iránti indolenciából keletkeztek. Nem szándékozunk azonban mindent szellőztetni s kijelentjük, hogy még a gondolat is távol áll tőlünk, mintha mi azt a kevés intéző férfit, a kik az áldatlan rendszer mellett is sokat tettek éhező bajtársaik érdekében, gáncsolni akarnók, vagy jó akaratukat és odaadó munkásságukat helytelenitenők.

Az öreg honvédek szájalmat keltő nyomora, a folyton épülő honvéd-szobrok közelében öngyilkosságot elkövető bajtársak halálhörgése nem csak minket, hanem az egész országot fel kell hogy rázza s fel kell, hogy ébresztsze a cselekvési vágyat ép úgy mint az áldozatkészséget, ha szükséges, hogy a honvédek sorsa javuljon.

El fogunk még mondani a honvéd ügyre vonatkozólag s a *hazafias érzés ápolása szempontjából* is több jellemző dolgot s ha ezt elmondottuk, rá fogunk mutatni a módokra, a melyeknek követésével a honvéd-ügy helyesebb irányt nyer s a melyek által a szegény honvédek nyomora elenyészethető, sorsuk elviselhetővé válik.

S ha ezeket a jövő számban elmondjuk, remélhetőleg megindul az akció arra nézve, hogy a szegény honvédek nyomora is elenyészethető legyen s a honvéd-ügy teljesen távol a *politika minden árnyalatától*, a hazafias eszméknek is szolgálatában legyen.

Kuszkó István.

Kossuth Lajos fia nevelőjük társaságában.

(Képünkhöz)

A kolozsvári orsz. ereklye-muzeumnak szánt eredeti festmény fénykép-másolatát mutatjuk be mai képünkkel, Vajda Emil dr. tanár, kitünő munkatársunk szivességéből.

Az eredeti kép igen értékes és művészi kivitelű. Vastag papíron vízfestéssel van kidolgozva.

A kép a két Kossuth-fiút: Lajos Tódort és Ferenczet ábrázolja tanítójukkal Karádyval.

Az eredeti kép unikum, mert soha és sehol nem találtak a Kossuth-fiukról ily felvételt avagy festményt.

Áldor Imre adta emlékül dr. Vajda Emil munkatársunknak s ő az ereklye-muzeumnak szánta.

Hiszszük, hogy a közönséget érdekelni fogja ez az érdekes kép, melynek alakjairól alkalomadtán részletesebb körleményt is fogunk nyújtani.

A székesfehérvári vértanuk.

(Válasz Mezősy László-nak.)

Mezősy Lászlónak az „1848—49-ki Történelmi Lapok”-ban „Az Új-épületben” czim alatt közölt meleg hangon irt jeles cikkeinek azon kérdésére: vajjon az osztrák vérbíróság legelső áldozatainak, a szerencsétlen székesfehérvári hat vértanunak neveit elfeledte-e Székesfehérvár városa, s vajjon szándékozik-e nekik valamikor egy szerény emlék-szobrot emelni? Van szerencsém az igazság érdekében, mint e város lakója, a következő fölvilágosítással szolgálni:

Székesfehérvárott 1849. augusztus elején, midőn már egy száz magyar katona sem volt a városban, a Buda felől közeledő osztrák betörés ellen néhány tulbuzgó polgár népfölkelést rendezett, mely a legprimitívebb fegyverekkel felszerelten, a vásártéren várta a közeledő ellenséget; de midőn ez soká késett, a vezetők jónak látták néhány fölkelőt kémszemlére kiküldeni, hogy ezek által tudomást szerezvén az ellenség állásáról, a további teendőkről intézkedhessenek. E kiküldetésre az áldozatul esett hat egyén vállalkozott, kik kocsira ülve, Buda felé vezető uton el is indultak, de alig hagyták el a sorompót, rémülve látták, hogy a sorompó mellett közvetlen elterülő liget tele van ellenséggel; visszafordulni pedig már későn volt, mert a lovas előrsők által körülvéetve, lefegyvereztetek és foglyokká lőnek. Erre az ellenség *Falkenstein* tábornok vezénylete alatt a sorompóig huzódott s itt állást foglalt, a szélső házakat

folgyújtotta s ágyuival elkezdte a várost lövetni, mire a vásártéren összegyűlt nép szétoszlott s az égő bazak felé tartott oltani a mindinkább terjedő tüzet. Az oltást azonban az ellenség nem engedte meg, mert golyó-záporral fogadta a közeledőket. Mit látván a városi hatóság, nehogy a tűz ijesztő módon elterjedjen s a várost elhamvassza, küldöttséget küldött kebeléből a vezénylő tábornokhoz, de az a folyton lövöldöző katonaság által visszaijetetett.

Mire *Farkas Ferencz* nagyprepost fényes egyházi ornatásban és segédlettel, templomi zászlók- és fehér lobogóval, magasra tartott szentséggel a kezében, vonult ki az ellenség elé.

Nó erre a küldöttségre aztán nem lövetett a vitéz tábornok, hanem maga elé bocsátotta s engedékenyebbé lön. A gyultogatást beszüntette s az oltást a népek megengedte. Maga pedig az említett egyházi kíséret mellett bevonult a városba, a néptől a fegyvereket beszédette, s a várost és lakóit kegyetlenül megsarcolta, a szerencsétlen elfogott hat fölkelőt pedig erős fedezet melltett Pestre az Új-épületbe szállíttatta.

Ki ne tudná e történetet Fehérvárott? S ki ne volna meggyőződve arról, hogy a szerencsétlenek teljesen ártatlanok voltak; hogy az ellenség első dühének lettek áldozatai, hogy a város érdekében szenvedtek mátyrhálál, s hogy ezért nekik elévülhetetlen kegyelettel tartozunk mi utódaik? . . . Ezért, emlékül a népben folyton élt, s habár a katastropha után hosszú évek mulva, de végre megszületett köztünk az eszme: „Emlékoszlopot az áldozatoknak!” és az az 1888-ik év augusztus 15-én testet is nyert. Bizottság alakult, gyűjtés rendeztetett, a szobor elkészült És az említett napon nagy ünnepélyességgel és rengeteg közönség előtt lelepleztetett.

Ott áll már most az emlékkő a budai sorompón kívül egy dombon, a liget ama pontjáu, hol a szerencsétlenek foglyul estek. Az egyszerű, de impozáns emlékek talapzata vörös terméskőből készült, rajta egy, körülbelül 3 méter magas obeliszkkal, mely mauthauseni kő, szent István király egykori fehérvári hires basilikájának romjaiból való. Az emlék talapzatán vannak felül bevésve hat paizsban a hat vértanu nevei, melyek a következők: *Havelka Ferencz, Hübner András, Varga Mihály, Gáncs Pál, Kuczka Mihály és Ujtz József* †† 1849. aug. 14. Alattuk pedig e felirat: „*Emelte a honfi kegyelet az 1848—49-i önvédelmi harcz ezen áldozatainak 1888.*”

A szobrot terebélyes fák és bokrok környezik, a város gondoza s részint a még élő rokonok, részint a függetlenségi kör által évenként, főleg a leleplezés napján koszorúkkal diszittetik föl, mely napon gyászmise is tartatik az elhunytak emlékére.

Székesfehérvár, 1892. december hóban.

Dr. Éder József,
volt 1848—49-ki honvédhadnagy.

A vizaknai csatában megsebesültek szállító-csapatjának elfogatása.

(Vége).

Kimondhatatlan volt az öröm. Megfordultunk s Szász-Sebest rövid harcz után újból hatalmunkba kerítettük Ekkor láttuk csak, hogy a halál nagyobb aratást tartott, mintsem a rövid harczból következtetni lehetett volna. Az utcákon végig menve, számtalan embert lehetett látni az ellenfél ka-

tonái, a lakosság, s a mi részünkről halva, vagy nehezen sebesülve a kövezeten. (Legnagyobb része seregünk különböző csapataihoz tartozó halottakból állott szám szerint lehetett ugy 30. Ezek között 20—30 vizaknai sebesült elrejtőzött s ez alkalommal életben maradtak. Köztük volt Baltes László főhadnagy, a Deésen Makray által szervezett Mátyásuszár század kiváló tisztje.) Két lakótársam is csakhamar épen, egészségesen feltaláltam. Nem volt idejük a menekülésre; gazdákat megkérték, hogy el ne árulja, a mit megígért s meg is tartott; a padlásra menekültek, melynek ablakából az utcán történeteket a légkellemetlenebb érzések közt végig nézték. Több bajtársunk foglyul esett és egy nagy magas kőkerítéses udvarban őrizet alatt tartották, de az ellenségnek gyors támadásunk követbeztében nem volt ideje magával vinni s így örömjongással csatlakoztak ismét hozzánk.

Midőn Bem megtudta, hogy a lakosság is lövöldözött reánk, rendkívül felbőszült s két órai rablást engedett. Voltak többen, kik részt vettek, de a nagy rész csak arra használta fel ez időt, hogy magát élelemmel ellássa. Az egész rablás csak ebből állott legfőképen.

Különítményünk továbbra is megtartotta előbbi feladatát t. i. a betegek és sebesültek szállítását és azon parancsot kapta, hogy meneteljen a városból ki a Szász-Város felé vezető utra s ott várja be a további intézkedéseket.

Az egész napot, az akkori zord hófúvásos időben a szabad ég alatt töltöttük, míg végre azon parancs érkezett, hogy folytassuk utunkat Szász Városon át Magyarország felé. Adorján főhadnagyunk megtevén az intézkedéseket, útnak indultunk.

Midőn egy órányi utat tettünk egy domb tetején, melyre az út felvezetett, egy csárdához értünk, hol mindenki igyekezett magát ellátni, de egy kis rosz pálinkánál egyebet alig kaphatott a nagy hideg ellen. Eközben azon hirt hozák, hogy a tulsó oldalon egy részleg gyalog s részleg lovasságból álló nagyobb felkelő oláh csapat ellenünk támadásra készül. Tudtuk, hogy ezek kezébe jutni egyértelmű a halállal, mert ezek se fegyveres, se védtelen, sebesült vagy épen beteg iránt nem ismer kegyelmet, azonban tudtuk azt is, hogy a vitézség nem erős oldaluk s erélyes fellépés ellenében visszariadnak.

Elhatároztuk tehát zajos és határozott előnyomulásunk által bennök azon hitet támasztani, hogy nagyobb haderő vagyunk és a sötétség is kedvező volt ezen terv kivitelére. Az ágyukon és a szekereken levő láncokat zörgetve, helyenként egy-egy három fontos ágyulóvést téve feléjük, ugyszólván mi vettük őket üldözőbe, mert vitéz oláhaink megiramodtak és Szászvárosig meg sem állottak.

Midőn mi is Szászváros bejératához értünk, észrevettük, hogy ott minden intézkedést elkövetnek, hogy keresztül vonulásunkat megakadályozzák. Egy hírnököt küldtünk hozzájuk azon kijelentéssel, hogy békességesen akarunk keresztül vonulni és felkérjük, hogy ezt engedjék is meg.

Azonban itt már a szász lakosság által is egyesülve, a falak között több bátorságot érezve kérésünket megtagadták. Mit tehetünk? A tulnyomó erő ellen a betegek és sebesültek kíséretében utcaiz harciba bocsátkozni örültség lett volna. Vissza kellett tehát fordulnunk. Ember és ló kimerülve, éhesen, átfázva, eddigi jó humorunk is kezdett már alább szállani. Szomorú karaván! Az oláhok visszatérésünket észévéve offensiv fellépésre határozák el magokat s nyomban követtek. Reggelig tartott ez üldözés, midőn Szászsebes felé közeledve, őrszemeinket megpillantottuk. Reményünk, hogy Bem hadsergével találkozhasunk, meghiusult örökre, mert Péterfalva felől egyszerre nagyobb osztrák csapat tűnt fel s útunkat azonnal elállotta. Körül levén zárva, eredményes

ellentállásról szó sem lehetett. Főhadnagyunk Adorján rövid tanácskozás után elhatározta, hogy megadjuk magunkat. „En golyót kapok ugyan, hanem önök csak ruhát fognak cserélni“, mondá. Sohasem tudtam meg mi történt velem.

Kitűztük a fehér kendőket, mire egy lovas század vágatott felénk, de egyszer csak megint megállt, nyilván csel-fogástól tartva, mire mi még több kendőt mutattunk. Ezalatt az oláhok nem szüntek meg tüzelni reánk, de az osztrák részről mérges kiáltással adott egy magasabb rangú tiszt, egy lovas tisztnek parancsot, hogy az oláhok tüzelését szüntesse be. Ez nagy nehezen meg is történt. Az említett lovas század ismét felénk közeledett, de rövid habozás után ismét megfordult, hogy kis időre újból közeledjék. Ekkor a vezénylő tiszt a fegyverek letételére szólított fel. Szomoruan engedelmestünk. Azonnal körülfojtak s Péterfalvára kísérték, hol 2—3 napig táborukban tartottak.

Innen N.-Szebenbe szállítottak, hol névjegyzék mellett pénzünket s mindenünket elvették s mintegy 10 nap mulva egy oláhországi főhadnagy vezetése alatt útnak indítottak még más foglyokkal együtt; mintegy 300-an lehattunk a verestoronyi szoroson át Oláhországba. Rivniknél egy orosz főtisztnek orosz katonaság felügyelete alá adattunk Most az a hír terjedt el közöttünk, hogy ezek Szibériába fognak hurcolni. Itt közösen elhatároztuk, bármi történjék is velünk, ha mindnyájunkat összevagdálnak is, nem mozdulunk addig, míg felvilágosítást nem nyerünk arról, hogy hová szállítanak. Közülünk azonnal kivált egy gróf Bethlen, Csoka nevű (keresztneveiket elfelejtettem) és Réz Farkas, oláh főhadnagy kíséretében előléptek s a fogoly csapat érzelmét és megállapodását tolmács útján előadták, határozott választ kérve.

Mely után az oláhországi főhadnagy dicsért minket, hogy eddig nagyon jól viseltük magunkat s reményli, hogy ezután is ugy fogjuk viselni magunkat. A muszka tiszt mosolyogva mondá; „Értem, értem“ s egy kis gondolkodás után hozzá tette: „Biztosíthatom, hogy egyenesen Magyarországra fogják vinni, de hogy onnan hová, azt nem tudom.“

Ugy lett. Városról-városra vándorolva Oláhországban s oly kevéssé felügyelve kísértettünk a muszka által, hogy a kinek kedve jött, el is szökhett, s midőn Órsóvát átléptük, alig maradtunk 150-en. Páncsován, a mit nem is reméltünk, visszaadták pénzünket s más érték-tárgyainkat s innen aztán osztrák fedezet alatt mentünk sok sanyaruság között Zemplénig, mely után szelidült a bánásmód s Horvátországon át, hol az ott levő zsidók féláron elfogadták a Kossuth-bankókat is, Olaszországba vittek s itt különböző ezredbe osztottak be.

Közl: Kádár József.

Levelezés.

Adatok Vasvárirol.

Tekintetes szerkesztő ur!

Becses lapjának m. év decz. hó 15-ki számában 250. oldalon tett felhívásra, van szerencsém Kárniol Samu 48—49. honvéd előadása nyomán a következőkről értesíteni:

Kárniol Samu születési helye, Sárosmegye valamelyik községe ugyan, de kicsiny korától Ujvidéken (Bácskában) nekedett, jelenlegi lakása Abrudbánya; 1848—49-ben a 49-ik zászlóalj 1-ső századában — mint dobos — szolgált, igazolványai jelenleg Budapesten vannak, honnan azok alapján 5 kr. napisegélyt nyert. Századának 263 legénye volt, tisztjei: Buzgó László százados. Hány Lajos főhadnagy, Dobroviczky és Pollák hadnagyok voltak.

Az expedícióra vonatkozólag, következőket adta elő:

Ugy emlékszik, hogy augusztus (?) havában mentek Marisel és Gyurkuczára a hegyek közé, hol ezen 263 legényből álló századon kívül, 4 század *Rákóczy-honvéd*, 4 század *nemzetőr*, (állítása szerint székelyek) 2 ágyu s néhány futár-szolgálatot teljesítő huszár volt. Az erdő között egy tágas tisztásra érve megállottak, a legénység egy része fáradtan leheveredett, más része azonban az ott jelen volt cigányzenére tánczolt, ő maga ellevén nagyon fáradva, a csoporttól távolabb, az erdő szélén, dobját feje alá tevén, elszunyadt.

E közben Vasvári, kit — mint főparancsnok őrnagyot — személyesen ismert, félre, az erdő közé bement; egy idő múlva látván a tisztet, hogy nem jön vissza, nevén kezdtek szólítani, később keresésére indultak, de sem a szállításra nem kaptak feleletet, sem meg nem találták; bennebb az erdőben már nem kereshették, mert ez alatt a nemzetőrök megkezdvén a hátrálást, ők is kénytelenek voltak hátrálni, egy meredek oldalon lefelé, hátrálás közben ő is felvett a földről egy eldobott puskát s azzal lövöldözött a hegyen mutatkozó oláhokra; alább egy ágyu és egy élelmi szekér megrekedt és ott maradt.

Később az oláhokat elriasztva, visszatértek ugyan, de Vasvárit nem találták meg.

Tehát, állítása szerint, azon a helyen, hol Vasvári eltünt, semmi csatázás nem volt, sőt egy lövés sem hallzott, s így Vasvári elesését sem látta senki, tán az erdő sűrűjében egy lesben álló oláh szurta le.

Az ő századából senki sem esett el, a többiekről nem tud semmit, valamint arról sem, kik menekedtek meg, és kik vannak még életben.

Ez röviden, a mit ő hosszadalmasan és többszöri ismétlésekkel elbeszélt.

Mi igaz, mi nem elbeszéléséből? megítélni nem tudom, tán egy a hely és körülményekkel ismerős egyén által teendő részletes kérdések a valóságot kiderítenék.

Tisztelettel maradván

Abrudbányán, 1893. jan. hó 9-én.

Szolgálatra kész
Rákosi István.

*

Sebők Imre is Vasvári katona volt. Résztvett annak idején a funtinelli mézárásban, a hol Vasvári elesett. Jelenleg ügyvéd Budapesten. Hentaller Lajos, országgyűlési képviselő, lapunk lelkes munkatársa fedezte fel s a Vasvári halálára vonatkozólag ki is fogja kérdezni.

Kik voltak a legfiatalabb honvédek?

A „Budapesti Hírlap“ m. é. nov. 17. számában több *legfiatalabb honvéd* nevét közli, kik alig voltak 14 évesek, midőn bekunyorálták magukat a honvédek közé, s aztán végig szenvedték a véres csatákat, küzdve úgy, mint a veteránok. Ez érdekes névsor következik:

1. Bernátsky Antal magánzó, tekintélyes fővárosi polgár, ki 1834. márcz. 19-én született s 1848-ban Egerben a honvédtüzérséghez állt be katonának. Innen áthelyezték a 2-ik számú 12 fontos üteghez, melylyel az egész hadjáratot, Világosig, végigszolgált.

2. Blaskovics Lajos, most magyar államvasuti ellenőr, 1848. november havában, mikor alig pár héttel mult tizenkét éves. Tatából, hol 4-ik gimnázista volt, Komáromba szökött, s Jungwirth alezredes hosszas könyörgés után bevette az első számú honvédtüzér századba. A várnak 1849.

tavaszaán történt felszabadulása után Sándor főhadnagy alatt a 15-ik számú hat fontos gyalogüteghez ment, s résztvett a Komárom alatt vívott összes csatákban. Októberben, mint kapitulánst hazaeresztették. Blaskovics ur mindezen állításait okmányokkal is igazolni tudja.

3. Édes Vincze ev. ref. lelkész Tisza-Tarjánban, szül. 1833. decz. 19-én Miskolczon, s 1848—49-ben, tehát 15 éves korában, mint honvéd-tüzértizedes szolgált Erdélyben.

4. Forray Péter, perjámosi lakos, ki 14 éves és 5 hónapos korában Szabadkán állt be és szolgált a 7-ik honvédszázalaj 5. századánál, mely Péterváradon tette le a fegyvert.

5. Gergelyi Béla, Gergelyi János szepességi földbirtokos fia, 13 éves korában lett honvéd. Meghalt 1872-ben.

6. Gyömörey János, nyugalmazott huszárőrnagy, ki most Ukkon, Zalamegyében lakik, 15 éves korában mint tüzemester szolgált a komárom-monostori sánczokban.

7. Tiborczszegi Horváth Géza (lakik Tinnyén) szül. 1833. jan. 20-án, 1848. október havában, 15 éves korában Pesten beállt a 34-ik honvédszázalajba. Világosnál tette le a fegyvert.

8. Illyés Bálint oszr. képviselő, ki 13 éves korában lett honvéddé.

9. Ipolyi Gyula (Ipolyi Arnold, elhunyt váradi püspök testvéröccse) 14 éves korában, 1848-ban beállt a 7-ik honvédszázalajba, 1849. végén az osztrákok besorozták a Ceccopieri (később Aroldi) ezredbe. Meghalt 1866-ban.

10. Ipolyi György, az előbbinek bátyja, ki 1848-ban, 16 éves korában beállt a 4-ik honvédszázalajba. Most felbalkai ügyvéd és földbirtokos.

11. Jellasics Károly, ki 1833. nov. 25-én született s 1848-ban beállt Perczel Miklós tolnai önkéntes zászlóaljába. Onnan az 51-ik honvédszázalajba került, Világosnál letette a fegyvert s az osztrákok besorozták a Grossfürst Konstantin-ezredbe, de 1850-ben szabadult ki onnan. Most orvos Dárdán, Baranyában.

12. Képegy Gyula, tiszteletbeli főszolgabíró és szathmármegyei, csengeri földbirtokos. Szül. 1835-ben. 1849. február és márczius havában csatázott Mármarosban, s Novaszaliczénél kapott egy lövést, két szurást és egy vágást. Sebesülten elfogták és a galicziai Tarnovba vitték, hol öt hónapig volt. Innen Bécsbe kísérték, hol azzal a mondással: Ha a rebelliseknél tudott szolgálni, itt is tud; majd megerősödik — besorozták. Tíz évig és kilencz hónapig volt osztrák katona.

13. Komáromy Elek, volt barcsvármegyei jegyző, ki Vácson, mint 2. gimnázista 12 éves fiú, állott be honvédeknek. Meghalt 1891-ben.

14. Kovásznai Kovásznay Zsigmond, lakik Szajolon, szül. 1834. decz. 15. és szolgált a 202-ik honvédszázalajban, mint 14 éves fiú.

15. Németh Ferencz, szül. 1835. május 5. s 1849-ben, tehát 14 éves korában honvédvadász volt az Ormayvadászoknál. Résztvett négy csatában s a vadászcsapatot Facsénél feloszlatták.

16. Ruzitska Ede, titkár a m. kir. állami főszámvivőségénél. Szül. 1832-ben és 1848-ban beállt Bem hadseregébe, a 11-ik (vörös sapkás) zászlóaljba, de 1849. jul. 2-án orosz fogságba esett, honnan osztrák kézbe került. Besorozták.

17. Vámosi Sááry Vincze, most kir. közigazgató Keszthelyen szül. 1834-ben s eleinte a komáromi vártüzérségénél, később az első hat fontos gyalogütegnél szolgált. Résztvett 1849. június 11-én és jul. 2-án a Komárom alatt vívott csatákban, s Világosnál tette le a fegyvert.

18. Málnási Semsei Dénes, 1849-ben, mint 14 éves fiú szolgált a 84. honvéd-zászlóaljban, Vida Dániel őrnagy alatt Most Boszniában él.

19. Simig Rezső (lakik Kalocsán), szül. 1833. nov. 6-án s honvéd lett 1848. május havában. A schwechati csatában az I-ső hat fontos gyalogütegnél szolgált. 1849. márczius 24-én hadnagy lett, s Munkács alatt már önállóan vezette a 8-ik sz. három fontos üteget. Zsibónál rakta le a fegyvert.

20. Szemerey, most mint honvédszázados, kezelőtiszt szolgálatot végez. 1849-ben, 16 éves korában Komárom fölmentése után beállt a Hunyady-huszárokhoz. A hadjáratot a világosi fegyverletételig végigszolgált, s a szabadságharc után besorozták az osztrák hadseregbe, hol nyolcz évet töltött.

21. Szilágyi Béla igazolt honvéd (fivére Bulyovszkyné Szilágyi Lillának), nyug. színész és Pest-Kiskunvármegyei hivatalnok, született 1836. február 15-én. Részt vett Budavár vivásában; továbbá a Szeged, Szentes, Csongrád, Makó, Temesvár és Lugos melletti ütközetekben. Budavár bevételkor 13 éves és 3 hónapos volt.

22. Szűts Lajos, Abonyi Lajosnének, a kiváló író nejének a bátyja, ki most Hajdu-Nánáson lakik. Szül. 1834-ben. 1849. tavaszán a tápió-bicskei csata oly hatással volt rá, hogy mindenáron be akart állni katonának. Végre apja maga vitte el Wartensleben grófhhoz, az Attila-huszárok ezredéhez, a ki bevette huszárnak, s mint ilyen küzdötte végig a szabadságharcot. A világosi fegyverletétel után véznasága miatt el se vitték hadifogolynak.

23. Than Károly országos nevű kémikus és egyetemi tanár, született 1834. decz. 20-án, s 1848. okt. 15-én lett honvédtüzér, vagyis nem egészen 14 éves korában. Külencz csatában vett részt és Vizaknánál sebet kapott.

24. Vastagh György festőművész, ki 14 éves volt, mikor 1848-ban beállt honvédeknek.

25. Vadnay Károly, orsz. képviselő, a „Fővárosi Lapok“ visszalépett szerkesztője, ki 1832-ben született, s így 16 éves korában lett honvéd.

26. Zlinszky István, szül. 1834. febr. 7-én s 14 éves korában az Attila-huszárezredben mint tizedes szolgált. Részt vett a turai, szőregi és temesvári csatában Alezredese volt Wartensleben, kapitánya Oltoványi Sándor, második kapitánya Soldos Sándor. Zlinszky most B. Csabán él.

A legfiatalabb honvédek tehát *Blaskovics Lajos*, *Komáromy Elek* és *Szilágyi Béla* voltak. Örülünk, hogy a derék honvédfiuk közül legalább ennyit sikerült kinyomoznunk

Egy műkedvelő honvéd.

— Még egy „legfiatalabb“ harcos. —

Vonatkozással a legfiatalabb honvédek névsorára, én is ismerek egy 48-as katonát — *Baczoni Pált*, ki jelenleg a tordai kir. telekkönyvi hatóság igtatója, a ki azon időben csak 13 éves volt. Atyja marosújvári pap volt, s mint menekült élt Tordán. Palink csináltatott volt egy katona-kitlit, szerzett valahol egy honvédsipkát és így kosztümozva sokat alkalmatlanzkodott B. Eglofstein tordai térparancsnoknál, hogy venné fel valahogy a honvédek közét. Persze hogy mindannyiszor elzaklatta magától a tejfőlös száju gyereket. Mikor aztán látta, hogy teljességgel nem veszik be, midőn egy vadász-zászlóalj 1849. augusztus havában keresztül vonult Tordán, magához vette apjának egy nagy rozsdás kovás puskáját, oda elegyedett az utócsapatba, s elment a honvédekkel Bánffi-Hunyadig, hol a muszkákkal keményen megcsatáztak.

Persze bizony, hogy Pali is közibe lövöldözött az elenségnek. Innen keresztülvergődtek a hegyeken Zsibóhoz, hol a fáradságtól és gyenge élelmezéstől annyira elerőtlenedett, hogy pihenés alkalmával lefeküdt egy kertben, s arra ábredt, hogy az ő csapata helyét huszárok foglalták el. Ezek aztán a szeméit dörgölő fiuval sokat csufondároskodtak, míg aztán egy öregasszony megszánta s a mezőre kivonult csapatjához utba-igazította. Odaérve, látta, hogy azok éppen akkor rakják le a fegyvert, s így nem volt mit tenni, neki is oda kellett adnia kovás puskáját, erősen szurkolva, hogy kikap érte apjától. Elindultak aztán néhányan Tordának, találtak utközben véget nem érő sorban elvonuló orosz hadakat s azok közül egy kozák oly goromba volt, hogy az utszélen kuczorgó honvéd-ruhájú fiu csizmáját nagy szitkozódás közben le akarta huzni lábáról. Egy orosz tiszt kardlapozta el róla Ugy ért aztán késő éjjel Tordára, s végződött be reá nézve a honvédi gyöngyélet.

Hát biz ez mai napság szinte hihetetlenül hangzik, de hány ilyen esetről beszélhetnének azok a nagy napok, melyek örök időkre ragyogni fognak történelmünk lapjain

Weress Sándor.

Halálozások.

Honvéd-egyleteket, munkatársainkat s lapunk barátait kérjük: a halálozásokról sziveskedjenek egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről esetre beküldeni.

Hickmann Károly halála. Mult év utolsó hetében halt meg a bécsi születésű, angol nemesi családból származó windsori Hickmann Károly, 1848—49-iki honvédtiszt, Eger város főmérnöke, kit magyar érzése hozott a forradalom kitörésekor hazánkba. Mint a „halálfejes légió“ hadnagya küzdött, s a fegyverletétel után e miatt több évi fogságot is szenvedett s kiszabadulása után, mielőtt Egerbe került, Nagyváradra ment főmérnöknek. A nagyszámu gyászoló rokonság sorában van dr. Várad Antal, írónk is, ki apósát vesztette el az elhunytban.

Nemcsik Ferencz, 48—49-ki honvédtizedes, 76 éves korában f. hó 3-án Nagy-Körösön meghalt. Nagyszámu résztvevők kíséretében temettetett el.

Ő a mult nyáron a honvéd-menház kötelékébe vétetvén fel, onnan karácsony ünnepére látogatóban hazajött, s 9 napi betegség után övéi között halt meg.

Nikázy Dániel, Debreczen városa nyugalmazott tisztviselője, közbecsülésben állott öreg ur, 1848—9-diki honvéd, e napokban meghalt. Temetése nagy részvét közt ment véghez s a végtisztesség megadására kivonult a tizenhárom egyenruhás öreg honvéd is.

Pérchy Antal honvéd-husár százados, élete 73. évében, Váczon meghalt decz. 26-án.

Satler Sámuel keresk. isk. tanár, szabadságharci honvédorvos, meghalt Bpesten decz. 26-án 68 éves korában.

Sikó Péter, marosvásárhelyi polgár, volt 48—49. évi Mátyás-husár közharcos, meghalt f. 1892. decz. 29-én 65 éves korában. Az 1848—49. években meritett hazafiai lelkesedés nála élete utolsó perczeig sem szenvedett bár egy hajszálnyi esorbát is; nem sokat törődött ő azzal, hogy vajjon a város polgársága megemlékezik-e Kossuth Lajos nagy hazánkfianak névnapja megünnepléséről vagy nem, ő minden évben fényesen kilivágította az ablakait Lajos napja előestéjén s nagy betűkkel éltette: „Kossuth Lajost.“

Jóna Mihály, id. gr. Dessewffy Miklós uradalmi számvizsgálója, 48—49-iki honvéd hadnagy, a szabolics-megyei honvéd-egylet pénztárnoka, élete 66-ik, boldog házassága 34-ik évében 1882. okt. 13-án délelőtt tizenegy órakor hosszú kinos szenvedés után elhunyt Nyiregyházán.

E bajtárs haláláról hozzánk beküldött közlemény eltévedt, csak most került kézbe. Közöljük azt, mert a kegyelet adóját méltó képen látjuk leróva a bajtárs iránt s azt óhajtánók, hogy mindenütt így legyen. A temetésen nagy közönség vett részt. A szeretett bajtárstól következőleg bucsuztatta el társait Krudy Gyula elnök:

Tisztelt gyászoló közönség! Eljöttünk mi is testüleg honvéd bajtársunk hült teteméhez, hogy az elváltató sir szélén tőle elbucsuzzunk.

Ő, mint családapa családja iránt, mint ember barát, polgártársai iránt, mint hazafi, hazája iránt, a megpróbáltatások legnehezebb napjaiban, híven és becsületesen teljesítette kötelességeit: nyugodtan szállhat le tehát sirjába; mert habár fizikai élete meg is szűnt, de kedves emléke közöttünk fenn marad.

A dicső szabadságharcban többször néztél szemben a halállal, de akkor általa megkíméltté; most azonban, a természet örök, kérlelhetlen törvényeinek te is megbódogolni kényszerültél: sírodba szállasz.

De vidd el bajtársias forró üdvözlétünket, kedves hazánk szabadságharczában, velünk együtt küzdött, elhullott és a vérszennel elvérzett bajtársainknak és tudasd velük megnyugvásukra; hogy azon magasztos szent eszme, a melyért ők küzdöttek és elvérzettek, a mai nemzedék kebelében is él, mely azt, mint szent örököt, maradékainak fogja hagyományozni.

Bucsút veszünk tehát ezuttal tőled kedves bajtársunk egy rövid időre: igen, egy rövid időre; — mert nemsokára mi is mindnyájan követni fogunk. Nyugodjál addig békével sírodban, Isten legyen velled, a viszontlátásig.

KÜLÖNFÉLÉK

A honvédek sorsának enyhítése. Nyomorban sinlődő, inséggel és éhséggel küzdő 1848—49. honvédbajtársaink bajainak gyökeres orvoslása érdekében az „1848—49. Történelmi Lapok” már a múlt évben több indítványt és javaslatot tett. Ezuttal, a január 15., február 1. febr. 15-én megjelenő számokban, a lap élén jövő cikksorozatban fogja elmondani a szerk. javaslatait, a melyek arra irányulnak, hogy a honvéd segélyezési ügy olyképpen karoltassék fel, a mint azt a szegény bajtársak *anyagi helyzete*, a nemzet *méltósága*, és a hazafias érzés *melege* és ennek a honvéd-ügy felkarolásával való élesztése megkívánja. E cikksorozat huzamos ideig tartott közvetlen megfigyelés és sok teljesen hiteles adat összegyűjtése után lát napvilágot. A helyzet tényleges állapotának ismertetésére fog néhány adat felemlítésével világot vetni, a honvédügyet a hazafias érzés ápolása szempontjából fogja megvilágítani és javaslatot tesz a mizeriák gyökeres orvoslására. Kerülni fog minden kicsinyes gáncoskodást, minden személyeskedést. Ez ügygyel szemben igyekezni fog a *nemzet* hangulatát tolmácsolni és kifejezni. A midőn a honvéd-egyletek figyelmét felhívjuk e közleményekre, kérjük egyuttal, hogy saját hatáskörükben és bajtársaink jól felfogott érdekében működjenek egy szíven, egy lélekkel azon, hogy

bajtársaink sorsát, életük alkonyán, olyanná tegyék. a milyennek lenni kell.

Egy bajtárs öngyilkossági kísérlete. Temesvárt egy 72 éves aggastyán honvéd kísérlett meg közelebbről öngyilkosságot. Mint a P. N. decz. 31. száma írja: *Schnitzár Mátyásnak* hívják a szabadságharcz bajnokát, ki, részint életuntságból, részint nyomorusága miatt elhatározta, hogy önként megvált az élettől és *felakasztotta magát* szegényes lakásán az ablak-rostélyra. A véletlen azonban megakadályozta a vén honvéd öngyilkosságát. Vele egy udvaron lakik ugyanis *Lázáru Kristóf* esperes. a ki épen az öreg honvédhez indult látogatóba, s ő maga vágta le köteléről. Az aggastyánt a kórházba vitték, a hol *sirva mondta el, hogy azért akart meghalni, mert régóta nyomorog, és a mit a honvéd-egyesülettől segélyképen kap, abból nem képes megélni.* Ime, a többek között ez is egy kiáltó bizonyítéka annak, hogy a mint többször s most első cikkünkben is említettük, a honvéd segélyezési ügyen sürgősen javítani kell.

Honvéd-képek az ereklye-muzeumban.

A kolozsvári ereklye-muzeumban van leggazdagabb sorozata a honvédek képeinek. Az egyik terem falán két oldalt, csinos keretbe foglalva, zászlóaljok szerint csoportosítva vannak több sorban elhelyezve a honvédek *kabinet mell-fényképei*. Mindenik képhez hitelesített rövid életrajz is van gondosan levéltárra helyezve, külön csomagban, a honvédek neveivel betürendbe szedve.

E gondos rendezés folytán rendkívül kellemes benyomást kelt a gazdag képcsoportozat a látogatókra. De érdekes e mellett az életrajzi leírás gyűjteménye is.

Némelyiknél száraz adatokat tartalmaz ugyan, azonban ezek is fontosak a jövő szempontjából. Másoknál hol szomorú, hol jellemző, hol érdekes események vannak beszövédvé az életrajzi adatok közé.

A honvédbajtársakat ez uton ismét felkéri az ereklye-muzeum, sziveskedjenek, a kiknek képe még nincs benn, magukat lefényképeztetui és a képet a szükséges leírással (lásd 1848—49. Történelmi Lapok I. évfolyam 10 oldal) beküldeni. Az ereklye-muzeum mindazoknak a honvédeknek a képeit, a kik bármily rangban, vagy működési körben a szabadságharcban jelentékenyebb szolgálásokat tettek és azután a társadalmi életben is érvényesíteni tudták a nemzeti ügy érdekében tehetségüket, a kik továbbá a „Történelmi Lapok” s az ereklye-muzeum pártolásával ma is lelkesen és odaadólag szolgálják a hazafiaság terén a jövőt s a nagy napok történelmét: mindazoknak a képeit, nemcsak a muzeumban, hanem a „Történelmi Lapok”-ban is, a működés mérve szerinti sorrendben s az erre szükséges anyagi erő arányában átadja az utókornak.

Adományok nyugtázása lapunk borítékán. Az ereklye-muzeumba érkező adományok nyugtázásánál a muzeum fennállása óta több eljárást követtünk. Kezdetben nyugtáztuk a küldeményeket a kolozsvári napilapokban. Az adományok leírása azonban sok tért foglalt el s olykor-olykor kihagyták a lapok beküldött közleményünket. A nyugtázást folytattuk azután megindult lapunkban. Ebben is sok tért foglalt s olvasóink nem kívántak látni annyi nyugtázást, mely történelmi események leírásának helyét foglalta el. Ekkor megindítottuk a lap mellékleteként az „Aranykönyv“-et. E könyben nyugtázhatók ugyan nyomban a készpénz] adományok, a tárgyak azonban már csak csoportosítva, bizonyos rendszer szerint vehető fel, mert ez a könyv átadatik a történelemnek s némileg rendezett katalogusát kell, hogy képezze a gyűjteménynek. E miatt némely tárgy csak hosszabb idő múlva kerülhet felvételre s rendszeres nyugtázásra, a mi pedig hátrányos az adományozóra nézve, a ki teljes joggal kívánja, hogy adománya átvétele, rövid idő alatt elismertessék. Ez állapoton most már az által fogunk segíteni, hogy a folyó évtől kezdve az adományokat, az adományozás után legközelebb megjelenő lapunk borítékán nyugtázzuk, s a lap e példányát, ha különben nem jár, az adományozó címére megküldjük s annak idején, a mikor az „Aranykönyv“-be a megfelelő csoportba felvételük az adományozott tárgy, szintén megküldjük az adományozónak az „Aranykönyv“ ama lapjait, a melybe adománya felvételük.

Öreg honvédek a miniszterelnöknél. Az 1848—49-es honvédek központi küldöttsége üdvözölte újév napján a miniszterelnököt. A küldöttség szószólója Borszék Soma volt, Üdvözli Wekerlét, mint amaz eszmék hivatott megvalósítóját, melyekért a honvédek 1848—49-ben harcoltak. A születés, vagyon, vallás és nemzetiségek között való különbségeket — ugymond — a nemzet lelki ereje az 1848—49-ki eszmék által törvényhozás útján megszüntette. Ez eszméket a miniszterelnök szerencsésen továbbvitte (Eljenzés), úgy hogy a honvédség büszke, hogy Magyarország jövője ily kezekben van. A miniszterelnök válaszában köszönetet mondott mind maga, mind miniszter társai nevében a bizalomért és megígérte, hogy hódolatukat és hűségüket, a mint kívánták, a királyhoz is eljuttatja.

A budai honvéd-szobor leleplezése ügyében az 1848—49-es honvédegyesületek központi elnöksége — mint azt a budapesti lapokból olvassuk, — a következő felhívást intézi a honvéd-egyesületekhez: „Az 1848—49-es honvéd-egyletek országos központi bizottsága, abból indulva ki, hogy a Budavárában, az annak 1849. május 21-én ifju első honvédjeink által történt hősiesség megvétele megörökítésére, a buda-óbudai honvéd-egylet által felállítani tervezett szobor ügye, az 1887. május 17-ikén tartott országos honvédgyűlés által országos ügygyé nyilvánított és tekintetbe véve azt, hogy a szóban levő szobor körüli munkálatok a felállítás stádiumához közeledtek; f. évi október hó 21-kén tartott ülésében erre nézve oly módon intézkedett, hogy az ezen világra szóló haditény megörökítésére szánt szobor leleple-

zési ünnepélyének mikénti végbemenetelét maga az országos honvédgyűlés állapítsa meg, minek folytán az országos központi honvédbizottság f. évi december hó 10-ikén tartott ülésében elhatározta, hogy az e czélból egybehivandó rendkívüli közgyűlés 1893-ik évi április hó 6-ik napján tartassék meg. Midőn ennél fogva az alul-írottak a t. cz. honvéd-egyletet erről bajtársai tisztelettel értesíteni van szerencsénk: felhívjuk egyszersmind, hogy ezen bizonyára elegendő fontos ügyben egybehívott gyűlésen magát két vagy négy tagja által a szokott gyakorlat szerint képviseltetni, bajtársi kötelességének tekintse. Tudomásul adjuk ugyanekkor bajtársi tisztelettel a t. cz. honvéd-egyletnek, hogy ezen országos honvédgyűlés előtt, miután annak a fentebb elmondott dolgon kívül a napi-rendre tűzni való egyéb tárgya sem lesz, a szokott előértekezlet megtartatni nem fog. Ellenben az azt megelőző napon, április 5-én reggeli 9 órától kezdve, a vidéki honvédegyesületek részéről ezen országos gyűlésre beérkező bajtársak jelentkezését az erre nézve kiküldött albizottság a Magyar I. általános biztosító-társaság palotájának Pannonia társulati termében fogja fogadni s az fogja a nagygyűlés megtartására nézve a következő napra a további értesítést megadni. Budapesion, 1892. decz. 22. Honvéd-bajtársi tisztelettel: *Tisza* László elnök, *Degré* Alajos alelnök, *Mikár* Zsigmond főjegyző.“

Tordai honvéd-egylet lobogója. Az 1848—49. honvédek, kik annak idejében a háromszínű zászlót lobogtatták az élet és szabadság istenéhez emelve: most csak egy színre szorultak s az is a fekete, mely nem is szín, csak a színek hiánya; talán azért jelölik így az élet ellentétét. A dicső 48-as honvédek már az élet vége felé járnak s fekete lobogóról gondoskodnak az utolsó csatára. A tordai 48-as honvéd-egylet most szerzett egy gyászlobogót készülődő tagjai számára, mely Szigethy Cs. Sándor alelnöknél látható. Fábri Ilona kisasszony, lapunk lelkes és fáradhatatlan terjesztője. kinek édes apja szintén 48-as katona volt, a hősök iránti kegyeletből és tiszteletből néhány kisasszony társával egy szép koszorút készít a lobogóra.

Közlöny több számát küldötte meg Hentaller Lajos, orsz. képviselő, lapunk munkatársa. Közlöjük erre vonatkozólag levelét és felhívjuk egyúttal olvasóinkat, hogy sziveskedjenek nekünk a még hiányzó számokat beküldeni.

Igen tisztelt Szerkesztő ur! Mellékelve, illetve, a mai postával, mint csomagot küldöm az ereklye-muzeum 48-ki hivatalos Közlönyének hiányzó számait, a két utolsó hijával. A 176. 177. számukból nem volt példányom.

Igen kérem a duplumokból, ugyancsak az 1848-ki Közlöny 1—15; 19—23. (bezárólag) és a 193-ik számait részemre elküldeni.

A márczius 15-ből is sok szám meg lesz, mi önöknek hiányzik. Az 1849-ki Közlöny a 162-ig Szereden jelent meg, Aradon csak öt szám, ezek igen ritkák. Hazafiúi üdvözléssel *Hentaller Lajos*.

Eladó példányok a „Történelmi Lapok“-ból. Az „1848—49. Történelmi Lapok“ egyes számai a 2. 3. 19 20. számok kivételével példányonként 5 krért megrendelhető, ha legalább 5 példányra tételük megrendelés, mindaddig, míg a készlet tart. Az 1892. egész évfolyam tartalom-jegyzékkel ellátva és díszesen bekötve, 4 frt 80 kr. ellenében bérmentve küldetik meg. Egyes hiányzó számok m. é. előfizetőknek díjtalanul küldetnek.

Adományok a kolozsv. orsz. tört. ereklye-muz.-nak.

N.-Felvincz őrsereg zászlója A kolozsvári unitárius főtanoda növendékei közül néhányan igen érdekes és becses ereklyékkel szaporították az orsz. ereklye-muzeumot, mely példa utánzásra méltó már annál is inkább, mivel ez által a jövőnek s így önmaguknak tesznek szolgálatot, megmentve az elkallódástól az oly becses és értékes ereklyéket, melyek megőrzése a családnál nagyon bajos és utóvégre is csak az elhanyagolásnak lesznek kitéve, elpusztulnak. Becses emléket juttatott be: *Mikó Imre* IV. oszt. tanuló, *N.-Felvincz őrsereg zászlóját*, mely finom fehér selyemből, piros és zöld szegélylyel, gazdag aranyozással, egyik felén bársony, másik felén zöld selyem himzéssel e felirat áll: „*N.-F.-Vintz őrseregé 1848.*” — A zászló 43 cm. széles és 1 m. 50 cm. hosszú, fehér selyem bojtjal. Rudja nincs. E zászló Cseh Sándor honv. századostól maradt, ki halála órájáig őrizte, mint becses ereklyét.

Farkas ezredes arcképe, Farkas Endre unit. III. oszt. tanuló, néhai *Farkas László* honvéd-ezredes arcképét 1848-ból adományozta a muzeumnak.

A kép halvány és szinehagyott, de azért az alak elég jól látható rajta magyar diszruhában. A kép nagysága 15×21 cm Farkas László meghalt 1848-ban a zalatnai csatában, mint ezredes. E családból még mai napig is élnek Farkas Netti özv. Török Péterné, Farkas Gyula, Farkas Róza Posch Lipótné. Farkas Viktor és ezeknek gyermekeik.

Életrajzok és egy tábori könyörgés. Vidás István V. oszt. tanuló 2 drb 10-es Kossuth-bankót, 2 drb 5-öst, 1 drb 2 frtost, 1 drb 30 pengő krajczárost és 4 drb szép ezüst 6 krajczárost. Ugyancsak ő adományozott 2 példányt a Petőfi és Jókai által szerkesztett „*Életrajzok*” című folyóiratból 1848-ból és egy könyörgést nyomtatva.

Horváth Armin növendék 5 frtot gyűjtött. Beke Zsigmond 2 db 48 49-es ércpénzt.

Káplán Mihály 2 drb Kossuth-pénzt adományozott.

Az újévben ereklye-adományokat küldtek be az orsz. ereklye-muzeumnak még a következők: *Székely József* mérnök Deésről, egy erős kötésű s jó állapotban levő könyvet, melynek címe: „*Kézikönyv a honvéd tüzéség számára*”, kiadta a Minister elnök meghagyásából, az országos Nemzetőri Tanács. Pesten. 1848-ban. *A kolozsvári honvéd-egylet egy gyászlobogót*, melyet kolozsvári polgár Budai aranyműves csináltatott a honvéd-egylet részére 1860-ban 1862-től maig id. *Majláth Antal* honvéd-egyleti tag őrizte meg. A zászló finom fekete ternóból van gazdag fekete selyem-rojttal kerítve. A rúd végén levő lándzsa nyakát fekete szövet szalag rojtozva és gyászfátyol foszlányok ékítik. Ma már ez is nyugszik foszlányaival, melylyel oly sok derék honvéd bajtársat kísérték ők nyugalomra.

Templomi zászló-kép Zachar László iparos segéd egy templomi zászló-képet, melyet Szabó György 48-as honvéd 1848-ban a létai templom-rabló oláhok egyikétől vett el, kit előbb egy ökölcsapással némitott el örökre. A képen már alig látható a festmény, melyek vászna gyűrött és piszkos. A kép egyik felén szűz Mária és Jézus látható, a másik felén szt. István király. Körzetén láthatók még a képet körülvevő zászló foszlányai.

Várady Dániel és neje Benke Róza Rettegről 2 drb 5 frtos Kossuth-bankót.

Vasvári-apra ujabban adakoztak, a Kiss Zsófia ónagsága ivén:

Kiss Zsófia 2 frt. Veress Imre 1 frt. Imreh Domokosné 1 frt. Imreh Miklós 1 frt. Sohár Hugó 1 frt. Sikó Kanuth 1 frt. Mihácz Elekné 50 kr. Bartha Sándor 50 kr. Geron Fekete 50 kr. Király Gyula 50 kr. Földessy Sámuel 50 kr. Szabó Lajos 40 kr. Fosztó Zsigmondné 30 kr. Imreh Helén 20 kr. Imreh Erzsébet 20 kr. Egyedi Antalné 20 kr. Alsó Lina 20 kr. Kolin Róza 30 kr. Gyárfás Albert 20 kr. Horváth N. 20 kr. Székely Károlyné 30 kr.

Ugyanerre az alapra Pap Sándor vasúti hivatalnok 1 frtot küldött. A 13 frt átkezeltetett a Vasváry-alap pénztárnok: Poszler Gyulához.

Negyvennyolczas tiszti kard. Bodor Pál beküldötte az ereklye-muzeumnak Jakócs Bálint 48—49-beli honvéd-főhadnagy tiszti kardját, melyen meglátszik, hogy huzamos ideig a földbe volt ásva. A kard markolatán különben kemény vágások nyomai látszanak. (E kardra, mint sajátjára, vagy legalább a saját, a szabadságharc után elajándékozott kardjához hasonlóra ismert reá Inczedy Samu ezredes.)

Ereklyéket adtak: Koós Ferenc Brassóból: A Téthi honvéd siremlék leírása és képe. Kmetty tábornok sajátkezű levelének faximiléjét.

Benedikty József Vajda-Hunyadról, az 1860-beli kabinet-nagyságu arcképét, melyen, mint olasz kir. lovas őrnagy van levéve.

László Miklós r. kath. tanuló 1 drb bálfi meghívót 48-ból Ibász alezredes által rendezett táncvizsgálomra.

1 drb elöltöltő gyutacos pisztolyt, mely néhai László József 48-as honv. főhadnagyé volt. Szép faragászattal és erős kivitellel van készítve. Hossza 43 cm., csőátmérete 12 mm.

Macsellár Kornél r. kath. tanuló, 1 drb 3 kros ércpénzt 48-ból.

Tamási Bálint r. k. tanuló 1 db 3 kros rézpénzt.

Pánczél Armánd r. kath. tanuló 1 drb 5 frtos, 1 drb 10 frtos Kossuth-bankót

Kiorán Jozsef r. k. tanuló 1 drb 3 rézpénzt.

Bodor László r. k. tanuló 1 kr. rézpénzt.

Kaukál Ferenc kolozsvári lakos 4 drb Kossuth 100 frtot.

Ifj. Kaukál Antal 2 drb 10-es, 1 drb 5-ös és 1 drb 15 pengő krajczáros Kossuth-bankót.

Ifj. Kaukál Ferenc 2 drb 10-es, 1 drb 5-ös és 1 drb 15 kros Kossuth-pénzt.

Fogadják a nemes szívű hazafiak e helyen is hálás köszönetét az 1848—49. orsz. ereklye-muzeum igazgatóságának.

Mutatvány szám ingyen és bérmentesen.

Magyarország

legelőcsöb és legdiszesöb kéjes hetilapja

KÉPES CSALÁDI LAPOK

1893-ik év január hó 1-én

TIZENÖTÖDIK ÉVFOLYAMÁBA LÉP

magyar művelt, de különösen a magyar női művelt olvasó közönségnek legkedvesebb lapja.

A „Képes Családi Lapok” a magyar szépirodalmi lapok között legjobban el van terjedve.

A „Képes Családi Lapok” most lépett a 15-ik évfolyamába, mi eléggé bizonyítja, mennyire megnyerte e lap a magyar művelt közönség tetszését.

A „Képes Családi Lapok” szellemi részét, a magyar irodalom legelső írói nyújtják. A szerkesztőség dr. Murányi Ármán, dr. Tolnai Lajos és dr. Váradi Antal kezében van, a kik sem fáradságoi, sem kötséget nem kimélnék, hogy a lap szelleme a művelt olvasók legmagassabb igényeit is kielégítse.

A „Képes Családi Lapok” munkatársai sorában vannak a többi között: *Jókai, Mikszáth, Dobnady, Temérák, Lauka, Tölgyesi, dr. Murányi Ernő, Csorba A., Pósa, Rudnyánszky, Beniczkyé Bajza Lenke, Büttner Lina, Nagyváradai Mira, Kövér Irma, V. Vadl Karolina, Harmath Lujza, Hevesiné Sikor Margit*, stb. stb. hírneves íróink és írónőink.

A „Képes Családi Lapok” minden számában legkiválóbb művészek rajzai és képei után kitűnő illusztrációkat ad.

A „Képes Családi Lapok” minden számához legjobb írónktól egy regény teljes nyomtatott ívét kapják az olvasók díjtalanul s így egy év alatt alatt 5—6 regény birtokába jutnak, melyekhez mindig diszes boríték is járul.

A „Képes Családi Lapok” minden számában ügyesen össze állított sakrejtványok, apróságok és irodalmi ismertetéseket talál az olvasó; — s a lap előfizetőinek postájában a legszemlemdusabb társalgás folyik az előfizetők között, végül:

A „Képes Családi Lapok” minden kéthétben külön divat mellékletet ad, a mely a női közönségnek minden más divat lapot teljesen nélkülözhetővé tesz.

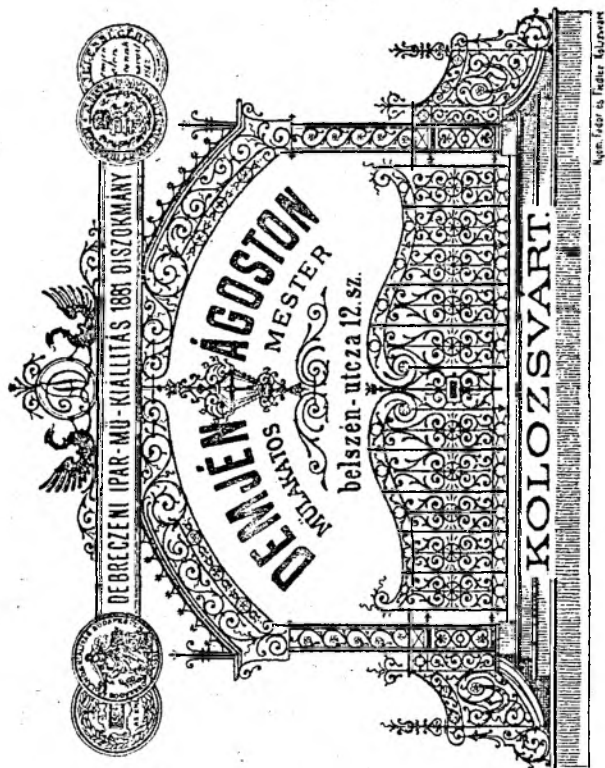
A „Képes Családi Lapok” előfizetése egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1.50, a ki az egész évi előfizetési díjához 80 krt küld, 4 regényt, a ki félévi előfizetéséhez 40 krt küld, 2 regényt s a ki negyedévi előfizetéshez 20 krt küld, 1 regényt kap bérmentesen jutalmul.

Előfizetéseket az év bármely napjától elfogad és levelező lapon óhajtsára mutatvány számokat bárkinék díjtalanul küld:

A „Képes Családi Lapok” kiadó hivatala

Budapest, Nagykorona-utca 26. sz.

Diszkapuk, mükovácsolt luszterek, lámpák, gyertya tartók, virág-asztalkák, vastetők vaslemezzel vagy üveggel fedve. Mindenféle épület-lakatos munkák, vasfolyosók és vaslépcsők. Készít balkon-, lépcső- és sir-

rácsozatokat, főző kemenczéket, lábon állókat rakott téglával vagy kályhával bárminő nagyságban, jótállás mellett.

A „KÖZMŰVELŐDÉS” IRODALMI ÉS MŰNYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KOLOZSVART (fióküzlet BRASSÓBAN)

szíves figyelmébe ajánlja a modern graphikai követelményeknek megfelelően berendezett

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mely újabban a legdiszesebb betűkkel szaporítottatott s így a legkényesebb igényeket is kielégítheti.

KÖNYOMDÁJA, LITHOGRAPHIÁJA

melyben a legjelesebb erők s a legkitünőbb gépek vannak alkalmazva, a fővárosi és külföldi nagyobb műintézetek méltó versenytársa.

Árai határozottak, olcsók.

Vidéki megrendeléseket pontosan teljesít.

NAGY SÁNDOR GYÓGYSZERTÁRA

a „Vörös kereszt”-hez

42

7—

Maros-Vásárhelyt, Szent-György-utca 4-ik szám.

Gyógyszerészeti különlegességek. Illatszerek. Pipere és gyógyszappanok. Gyógyborok. Valódi toka i asszú, francia és magyar Cognac. Mindennemű ásványvizek raktára.

Legkitünőbb minőségű „China malaga” és „China vas malaga bor”. Sebészeti segédeszközök, kötszerek stb.

Ajánlom már évek óta közkedveltségnek örvendő alábbi „Gyöngyvirág” különlegességeimet:

„Gyöngyvirág” hölgypor.

A jó arczpor általános szépséget kölcsönöz számára. Tulajdonságai, hogy a bőrt természetes fehérségben, froom és sima színben tünteti fel, hogy májbaj, leégés és fagy következtében szárazított foltokat elfed; annak elkészítésére a finomság legfőbb tökélyére kell hogy emelve legyen, hogy pusztán szemmel semmi nyomát ne lehessen az arczon észrevenni és hogy végül semmi ártalmas anyagot nem szabad tartalmaznia.

Mindenzen tulajdonságok a „Gyöngyvirág” hölgyporban megtalálhatók.

A „Gyöngyvirág” hölgypor fehér- és rózsaszínben kapható.
Ára egy doboznak 40 kr.

„Gyöngyvirág” szájvíz.

Ezen szájvíz mindennemű szájbajok ellen legjobb óv- és gyógyszer, különösen ajánlatik könnyen vérző fogínynál, a nyelven vagy a szájban előforduló pattanásoknál, nemkülönben bármilyenemű fogfájásnál. Meggátolja a fogtöképződést, a száj izét javítja és üdítőleg hat, a dohányzás, étel- és odvas vagy műfogak által előidézett kellemetlen szagot eltávolítja.

Egy evőkanálnyi szájvizet egy nagy pohár vízbe töltve, a száj többszöről kiöblítetik. Különösen ajánlatik este lefekvés előtti használata.

Ára egy üvegnek 40 kr.

„Gyöngyvirág” fogpor.

E gyöngyvirág fogporának a fogak tisztítására való alkalmazása által nemcsak az anyyra kellemetlen fogkö távolítatik el, hanem a fogak fehérrége, zománczovak finomsága és tartóssága is mindinkább előmozdítatik. A fogak között maradt ételmaradékok rothadását fertőtleníti, meggátolja a szájüregben és nyelven támadni szokott apró pattanások képződését gátolja, illetve azok gyógyulását elősegíti.

Ára egy doboznak 40 kr. Ery kitünő minőségű fogkefe hozzá 40 kr.

„Gyöngyvirág” arczkenőcs.

Ezen arczkenőcs szeplő, májfoltok, elégs, apró pattanások és az arcz es orr vörössége ellen, mint a legjobb eredményre használható szer ajánlatik. Elégés ges este lefekvés előtt egy borsónyit gyengén az arczra kenni és reggel „Gyöngyvirág szappan” segítségével csak vagy főt vízzel mosni.

Ára egy tégelynek 40 kr.

„Gyöngyvirág” moszdóvíz.

Eppen olyan hatással bír, mint a „Gyöngyvirág arczkenőcs”, különösen ajánlatik az ugyanezett fényes vagy zsíros arczbőrre, melynek rövid használat után, természetes színét visszaállítja.

Használati utasítás: Moszdóvízbe elégséges egy kávékanálnyit tölteni s azzal az arczot megmosni vagy egy kis darab puha lenrongyra töltve, azzal az arcz gyengén bedörzsölni.

Ára egy üvegnek 40 kr.

„Gyöngyvirág” szappan.

Kitünő minőségű és kellemes illatu szappan, mely a fenti kenőcs és vízhez használva, azok hatását nagyban elősegíti.

Ára egy darabnak 40 kr. — 3 db egy csinos dobozban 1 frt.

„Gyöngyvirág” illatszere.

Igen kellemes erdei gyöngyvirágból készült illatszere.

Ára egy kis üvegnek 40 kr, nagy üvegnek 1 frt 20 kr.

Ezekon kívül ajánlom még a következő készítményeim:

„Sós borszesz” 40 és 80 kr.

Hajfestőszer, mely a hajnak természetes fényét és szép fekete színt rövid használat után helyreállítja. Ára egy üvegnek 40 kr.

Hatásos fogcsépp, mely a fogfájást rövid idő alatt megszünteti. Ára egy kis üvegnek 20 kr.

Gillszta csokoládé, biztos hatású. Egy szelet 10 kr.

Jegyzőtinta és keményítő, fehérenemű jegyzésére. Ára 40 krajczár.

Magyar bajuszkenőcs, 4 színben. 10, 15 és 20 kros dobozokban.

Tyukszentpász, számtalan esetben jó eredményre használtatott. Ára 10 kr.

Plagiosippus pecsétvíz, kitünő szer mindennemű pecsételtávolítására. Ára egy üvegnek 10, 20 és 50 kr.

Dr. Tischler Gyula fogorvos elismert legjobb hatású szájvize és fogporának főraktára.

Nagy Sándor gyógyszertára a „Vörös kereszt”-hez M.-Vásárhelyt, Sz.-György-utca 4 sz.